

М. П. Василенко

Формування комунікативних умінь у студентів-філологів у рамках курсу „Теорія та практика комунікації”

Професійна діяльність філологів відбувається виключно на ґрунті комунікативних умінь, тому питання про необхідність формування комунікативних умінь є ключовим у професійній підготовці вчителів. Курс „Теорія та практика комунікації” охоплює 4 роки навчання студентів-філологів, в плані професійного зростання останній курс є визначальним для студентів. Його завданнями є: ознайомлення з теоретичними основами комунікативної діяльності вчителя; розгляд мовленнєвих жанрів, які реалізуються вчителем; ознайомлення з навчально-мовленнєвими ситуаціями (НМС) на уроках російської мови й літератури; формування умінь будувати висловлювань, які використовуються в різних НМС; формування умінь комунікативного аналізу діяльності вчителя і власної комунікації; моделювання власної комунікативної діяльності в різних НМС уроку. Вірно вибраний стиль педагогічного спілкування сприяє вирішенню цілого комплексу задач: педагогічний вплив стає адекватним НМС, завданням і цілям навчання; суттєво полегшується процедура налагоджування взаємозв'язків; підвищується ефективність передачі інформації на фоні психо-інтелектуальної гармонії на всіх етапах спілкування.

В тематиці практичних занять вивчаються особливості монологічного і діалогічного мовлення вчителя; жанри, які реалізує педагог на уроці; НМС на уроках мови; особливості комунікативної діяльності вчителя в цих ситуаціях; НМС на уроках літератури (при вивченні ліричного твору, твору малої епічної форми, середньої епічної форми й драматичного твору). Навчально-виховні задачі уроку потребують від учителя організації процесу навчання і мовленнєвого та немовленнєвого вираження й оформлення. Пропонуємо вправи на вдосконалення та розвиток власного мовлення (ці вправи проводимо на початку заняття): дихальні, дикційні, інтонаційні. При цьому найбільші утруднення виникають при роботі над інтонаційними вправами. Новою темою в даному курсі є тема „Мовленнєвий вчинок”. 3. І. Курцева мовленнєві вчинки ділить на: реальні й ментальні (вчинок-думка, який може залишитися на рівні внутрішнього мовлення); прямі (комунікативний намір виражений у відношенні до адресата прямо, відкрито); непрямі (вчитель неявно, завуальовано виражає свою думку); офіційні та неофіційні; усні та письмові; прогнозовані та непрогнозовані. Для уроку літератури специфічним також є *створення атмосфери колективного естетичного переживання*. Комунікативною стратегією уроку вивчення ліричного твору повинне стати викликання активного емоційного відгуку учнів, підведення їх до самостійного осягнення ліричного образу, допомога у вираженні свого розуміння вірша засобами виразного читання.

І. В. Герасимова

Сутність професійного спілкування менеджера

Професійне спілкування в управлінні передбачає відносини, що опосередковуються соціальними та професійними ролями. Цей вид спілкування може мати елементи особистісного характеру, актуалізація яких значною мірою залежить від обмежень у професійних стосунках.

Структура спілкування містить інтерактивну, перцептивну й комунікативну складові. Інтерактивна (взаємодія) складова професійного спілкування передбачає

обмін інформацією і різними діями, за допомогою яких здійснюється взаємне стимулювання, контроль та взаємодопомога у розв'язанні спільного завдання. Оскільки психологічні функції лідера багато в чому збігаються з функціями керівника, в організаціях постає проблема взаємодії керівника і лідера. Розрізняють її типи: *партнерська взаємодія; маніпулятивна взаємодія; конфліктна взаємодія*. Перцептивна складова спілкування передбачає сприймання людьми один одного. У професійному спілкуванні важливим є знання психологічних механізмів міжособистісного сприймання. У процесі спілкування в індивіда формується уявлення про партнера, його здібності, характер, світогляд, знання, уміння тощо. Одним з основних способів пізнання і розуміння іншої людини є *ідентифікація* – уподібнення (ототожнення) себе з іншим. На відміну від ідентифікації, яка є процесом раціональним, *емпатія* – це чуттєво-емоційний процес, тобто розуміння іншої людини не розумом, а „серцем”. *Рефлексія* — це осмислення людиною власних дій, самоаналіз, роздуми при власній душевній стан. Комунікативна складова ділового спілкування охоплює обмін інформацією. Комунікативний компонент структури спілкування менеджера характеризує інформаційно-смысловий аспект професійної взаємодії, мовленнєву діяльність: здатність чітко, зрозуміло, грамотно висловлювати думки і почуття, володіння лексичним багатством мови, вербальними і невербальними засобами обміну інформацією з підлеглими. У комунікативному компоненті спілкування можна виділити три аспекти: нормативний (дотримання мовних норм), прагматичний (уміння домагатися поставленої мети, використовуючи мовні можливості) і етикетний (уміння використовувати етикетні форми і засоби для досягнення взаєморозуміння). До інформаційно-комунікативних належать процеси формування, передачі і прийняття інформації. Регулятивно-комунікативні функції безпосередньо пов'язані з регулюванням поведінки. Аспективно-комунікативні функції характеризують емоційну сферу людини.

Професійне спілкування менеджера – складна інтегральна якість, яка синтезує перцептивні, комунікативні та інтерактивні уміння, детермінується професійно ціннісними орієнтирами і визначає ефективність професійної взаємодії. Вона характеризує здатність менеджера адекватно сприймати і розуміти поведінку співробітників, налагоджувати продуктивні міжособистісні стосунки з ними, формувати сприятливий емоційний мікроклімат у трудовому колективі, майстерно використовувати вербальні і невербальні засоби комунікації.

Н. О. Терентьєва

Коротка характеристика політехнічно значущих якостей особистості та політехнічних технологій

Одним з основних завдань системи освіти у XXI столітті є досягнення особистістю таких індивідуальних та суспільно значущих характеристик як: глибокі й різнобічні знання у поєднанні з навичками їх застосування; розвинені аналітичні та дослідницькі здібності, критичне мислення; розвинена інтуїція; навички самоаналізу і усвідомлення власних здібностей; уміння проектно мислити й моделювати; здатність до творчої дії, ініціативи, уяви (креативності); усвідомлення відповідальності за власні дії; комунікабельність; глобальне бачення світу та готовність до змін; здатність до швидкого і точного розв'язання проблем у режимі *on line*. Отже,